

**УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВИТИ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ РОЗВИТКУ ДИТИНИ**

**РЕФЕРАТ НА
ВИПУСКНУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ**

освітнього ступеня «магістр»

НА ТЕМУ:

**«ЗМІСТ ТА ФОРМИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРОСВИТИ ВИХОВАТЕЛІВ З
ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ
ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ»**

Виконала:

студентка II курсу,
603 з групи,

Спеціальності 012 Дошкільна освіта

Освітньо-професійна програма «Дошкільна освіта»

Димитрашко Тетяна Анатоліївна

Керівник –

кандидат педагогічних наук, доцент

Карнаух Л.П.

Рецензент –

доктор педагогічних наук, професор

Гаврилюк С.М.

Умань – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОБЛЕМИ ПРОСВІТИ ВИХОВАТЕЛІВ З ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	7
1.1. Просвіта вихователів у контексті психолого-педагогічних досліджень	7
1.2. Сутність поняття «здоровий спосіб життя» та ознаки його прояву	14
1.3. Специфіка виховання здорового способу життя дітей дошкільного віку закладі дошкільної освіти	24
1.4. Стан проблеми виховання навичок здорового способу життя дошкільників у педагогічних дослідженнях і практиці роботи закладів дошкільної освіти	30
РОЗДІЛ 2. ЗМІСТ, ФОРМИ І МЕТОДИ ПРОСВІТИ ПЕДАГОГІВ З ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ У ДОШКІЛЬНИКІВ НАВИЧОК ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ	42
2.1. Стан проблеми в практиці роботи закладів дошкільної освіти	42
2.2.Зміст форми і методи валеологічної просвіти педагогів з проблеми виховання у дошкільників навичок здорового способу життя	61
ВИСНОВКИ	88
СПИСОК .ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	91

ВСТУП

Освіта дорослих впродовж життя є актуальною проблемою сьогодення, своєрідним викликом для швидкозмінного соціуму, адже високоосвічені фахівці, що не припиняють постійно удосконалювати свій рівень освіченості – важлива складова соціально-економічного розвитку України. Одним із напрямів освіти дорослих є просвіта педагогів, оскільки вихователі – це перші наставники, покликані створити умови для повноцінного гармонійного становлення особистості дитини. У зв'язку з розвитком суспільства, утвердженням нових суспільних етичних цінностей з пріоритетним акцентом на здоров'язбережувальні компетентності особистості, актуалізується доцільність розвитку компетентнісного потенціалу педагогів з цієї проблеми.

Відтак, формування здорового способу життя визначається одним із пріоритетних завдань сучасної дошкільної освіти. В останні десятиліття вітчизняними вченими виконано низку досліджень у галузі здорового способу життя з позицій визначення їх змісту та форм (Т. Андрющенко, О. Вакуленко, О. Іванашко, Л. Лохвицька, С. Свириденко, С. Юрочкіна та ін.). Якщо раніше здоров'я пов'язувалося переважно з медичними, біологічними та гігієнічними чинниками, то нині науковцями доведено, що здоров'я людини – це цілісне, системне явище, природа якого обумовлена як природними, й соціальними зовнішніми чинниками, так і внутрішніми, що визначають психологічне ставлення людини до себе і до тих обставин, у яких вона реалізує власне життя. У багатьох дослідженнях підкреслюється, що виховання в дітей навичок культури здорового способу життя доцільно починати вже з раннього дитинства (Н. Денисенко, С. Перепелиця, В. Пономаренко).

Необхідність педагогічної просвіти педагогів з означеної проблеми обумовлена наступними об'єктивними причинами та зумовленими суперечностями:

- потребою педагогів постійного самовдосконалення у питаннях сучасних досліджень з питань формування здорового способу життя;

- необхідністю узагальнення та передачі педагогам різноманітного інноваційного практичного досвіду навчання і виховання дошкільників з означеної проблеми, що враховує природний розвиток психіки дитини та вікові особливості її особистісного формування;
- наявністю великої і частково суперечливої психолого-педагогічної літератури, яка рекомендує різні підходи в процесі формування здорового способу життя дитини;
- потребами сучасного суспільства у збереженні життя та здоров'я дітей.

Враховуючи гостроту соціальної потреби у збереженні здоров'я кожної дитини, доцільність її вирішення засобами освіти і необхідність наукових розробок щодо просвіти фахівців для задоволення цієї потреби, була визначена тема дослідження: **«Зміст та форми педагогічної просвіти вихователів з проблеми виховання у дітей дошкільного віку здорового способу життя».**

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні, розробці та апробації змісту, форм і методів організації освітнього процесу, що забезпечують ефективну просвіту вихователів з питань формування у дошкільників навичок здорового способу життя.

Відповідно до мети визначено основні завдання дослідження.

1. Дослідити теоретичні засади щодо розуміння феноменів «просвіта», «здоров'я» і «здоровий спосіб життя».
2. Обґрунтувати сутність, критерії з показниками та рівні валеологічної компетентності педагогів як критерія ефективності професійної підготовки до виховання у дітей дошкільного віку навичок здорового способу життя.
3. Розробити та експериментально апробувати зміст, форми і методи просвіти вихователів з проблеми формування у дітей дошкільного віку навичок здорового способу життя.

Об'єкт дослідження процес валеологічної просвіти педагогів у закладі дошкільної освіти.

Предмет дослідження – методи та форми просвіти педагогів з проблеми виховання навичок здорового способу життя у дошкільників.

Теоретичне значення дослідження становлять теорії виховання дітей дошкільного віку на засадах здорового способу життя (Т. Бойченко, Н. Денисенко, Т. Прищепа), системної природи здоров'я та здорового способу життя (О. Лісова); положення державних документів, що визначають засоби формування здорового способу життя у дітей.

Для вирішення поставлених завдань дослідження використано комплекс взаємопов'язаних **методів**.

Практичне значення дослідження: впроваджено серії різних форм роботи із педагогами: коучінг, сторітелінг та вебінари з виховання здорового способу життя у дітей дошкільного віку. Матеріали дослідження можуть бути використані у процесі просвіти фахівців з дошкільної освіти у закладах дошкільної освіти.

Дослідно-експериментальна база. Дослідження здійснювалося упродовж 2022-2023 р.р. в ДНЗ ясла-садок комбінованого типу №12 м. Умані Уманської міської ради Черкаської області.

Теоретичні методи: аналіз і узагальнення наукових доробок з проблеми здоров'я та формування здорового способу життя; аналіз документів, які регламентують процес формування здорового способу життя та навчально-методичної літератури щодо професійної орієнтації педагога у процесі виховання у дошкільників навичок здорового способу життя.

Емпіричні методи: аналіз педагогічного досвіду, анкетування, бесіди з вихователями, педагогічний (констатувальний та формувальний) експеримент. 2022-2023 рр. на базі ДНЗ ясла-садок комбінованого типу №12, №25 м. Умані Уманської міської ради Черкаської області.

Апробація результатів дослідження Основні результати дослідження обговорювались на V Всеукраїнській науково-практичній конференції: «Психолого-педагогічний супровід розвитку особистості дитини в умовах взаємодії закладу дошкільної освіти і сім'ї» Уманського державного

педагогічного університету імені Павла Тичини (21 вересня 2023 р., м. Умань).

Основні положення випускної кваліфікаційної роботи висвітлено у збірнику тез (тема: «Зміст та форми педагогічної просвіти вихователів з проблеми виховання у дітей дошкільного віку здорового способу життя») за матеріалами V Всеукраїнській науково-практичній конференції: «Психолого-педагогічний супровід розвитку особистості дитини в умовах взаємодії закладу дошкільної освіти і сім'ї» Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (21 вересня 2023 р., м. Умань).

Магістерська робота має таку структуру: вступ, два розділи, висновки, список використаних джерел (75 найменувань), Повний обсяг роботи 97 сторінок, із них основна частина – 90 сторінок.

Результати дослідження дали підстави сформулювати такі висновки:

1. Вивчено теоретичні засади щодо розуміння феноменів «здоров'я» і «здоровий спосіб життя». Здоровий спосіб життя – це спосіб життєдіяльності людини, який вона усвідомлено обирає і відтворює самостійно в повсякденному бутті. Показниками здорового способу життя людини є: володіння раціональними методами врівноваження зовнішніх і внутрішніх факторів, що впливають на її здоров'я, фізичний і психічний стан; усвідомлене ставлення до потреб свого фізичного, психічного і соціального «Я» та реальних можливостей їх задоволення; навички раціональної організації щоденного буття, що забезпечують гармонійне функціонування, взаємодію всіх життєвих органів.

2 Обґрунтовано сутність, критерії (когнітивний, операційний) з показниками та рівні (достатній, задовільний і низький) валеологічної компетентності педагога. Ми розглядаємо валеологічну компетентність вихователя як окрему складову його загальної професійної компетентності, що конкретизує його теоретичну і практичну підготовку щодо розв'язання

питань, пов'язаних з вихованням у дошкільників навичок здорового способу життя. Аналіз одержаних даних експериментального дослідження є об'єктивною підставою для твердження про недостатню увагу до проблеми формування у педагогів валеологічної компетентності. Ступінь сформованості валеологічної компетентності педагогів до формувального експерименту зосереджувався на задовільному на низькому рівні.

3. Розроблена апробовано зміст, форми і методи просвіти вихователів з проблеми формування у дітей дошкільного віку навичок здорового способу життя.

Ефективними організаційними формами просвіти вихователів з означеної проблеми виявилися: лекторії, дискусійні клуби, педагогічна нарада, семінар практикум, ділова гра, тренінгові заняття, засідання круглого столу, ділова гра. Ефективними методами виокремлено: аналіз педагогічних ситуацій, логічні завдання, дискусії, аналітичні вправи, створення ігрових ситуацій, вправи, інтерактивні методи. Серед новітніх валеологічних форм набуття дошкільниками валеологічних знань педагогами проводились «Тренінги здорового способу життя», психологічні етюди, вправи-вітання, елементи релаксації, музичні релаксаційні паузи, пальчикова гімнастика тощо.

Результати дослідницько-формувальної роботи засвідчили загальне підвищення рівнів сформованості валеологічної компетентності вихователів з проблеми формування у дітей дошкільного віку навичок здорового способу життя: достатній рівень складає 44,67%, задовільний рівень – 45,96%, до низького рівня віднесено 9,37%. Натомість у контрольних групах не відбулося відчутних якісних і кількісних змін у рівнях сформованості валеологічної компетентності вихователів з проблеми формування у дітей дошкільного віку навичок здорового способу життя.

Зміст і результати здійсненого нами дослідження не претендують на вичерпне розв'язання цієї проблеми. Однак вони дали змогу обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність низки педагогічних методів,

спрямованих на підвищення валеологічної компетентності вихователів. Подальше дослідження спрямовуватиметься на вивчення проблеми валеологічного виховання дітей в умовах взаємодії закладу дошкільної освіти та сім'ї.

Результати дослідницько-формульованої роботи засвідчили загальне підвищення рівнів сформованості валеологічної компетентності вихователів з проблеми формування у дітей дошкільного віку навичок здорового способу життя: достатній рівень складає 34,67%, середній рівень – 45,96%, до низького рівня віднесено 19,37%. Натомість у контрольних групах не відбулося відчутних якісних і кількісних змін у рівнях сформованості валеологічної компетентності вихователів з проблеми формування у дітей дошкільного віку навичок здорового способу життя.

Зміст і результати здійсненого нами дослідження не претендують на вичерпне розв'язання цієї проблеми. Подальше дослідження спрямовуватиметься на вивчення педагогічних умов формування здорового способу життя дітей у закладах дошкільної освіти.